

Lainsäädännön arviointineuvoston vuosikatsaus 2016

Sisällys

Esipuhe.....	3
1. Lainsäädännön arviointineuvosto	4
2. Toiminta.....	5
2.1. Lausunnot.....	5
2.2. Kokoukset	7
2.3. Viestintä ja medianäkyvyys	8
2.4. Kansainväliset yhteydet	8
2.5. Muu asiantuntijatoiminta	8
2.6. Talous.....	10
3. Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus	11

Esipuhe

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman Säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeen tavoitteena on mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen, joilla helpotetaan kansalaisten arkea, parannetaan kilpailukykyä, edistetään markkinoille pääsyä ja digitalisaatiota. Kärkihanketta toteuttavana yhtenä toimenpiteenä päätettiin perustaa lainsäädännön vaikutusarviointielin, jonka tehtävänä on varmistaa lainsäädännön vaikutusarviointien laatu.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta oli jo vuoden 2014 vuosikertomuksessaan todennut tällaisen arviointielimen tarpeellisuuden. Tarkastusvaliokunta linjasi arviointitoiminnan kolme perusedellytystä: arviointielimen pitää olla itsenäinen suhteessa poliittisiin päättäjiin ja hallinnon lainvalmistelijoihin, sen on oltava tehtävässään riittävän monipuolisesti asiantunteva ja sen onnistuminen edellyttää poliittisten päättäjien tukea ja näiden vahvaa sitoutumista sen työhön.

Valtioneuvoston asetus lainsäädännön arviointineuvostosta tuli voimaan 1.2.2016. Asetuksen 1 §:ään on kiteytetty neuvoston tehtävä ja asema. ”Lainsäädännön vaikutusarvioinnin arviointia varten valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimii riippumaton ja itsenäinen lainsäädännön arviointineuvosto.” Tehtävässään arviointineuvosto on näin ollen riippumaton suhteessa poliittisiin toimijoihin ja eri hallintosektoreiden ja yhteiskunnan etuhojen erityisintresseihin.

Toiminnan käynnistyessä neuvostolla on rajalliset resurssit, joten sen on työssään priorisoitava tehtäväalueitaan. Hallituksen esitysluonnosten taloudellisten vaikutusten arvioinnin lisäksi arviointineuvosto on toimikautensa alusta lähtien kiinnittänyt huomiota myös henkilöiden yhdenvertaisuuteen vaikuttaviin seurauksiin ja muihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Ensimmäisen toimintavuoden aikana on kehitetty neuvoston sisäistä työskentelyä, arviointiprosessia, arviointitapaa ja yhteistyötä lainvalmistelijoiden ja ministeriöiden kanssa, vuorovaikutusta muiden sidosryhmien kanssa ja edistetty tietoisuutta arviointineuvostosta ja vaikutusarvioinnin merkityksestä hyvässä lainvalmistelussa.

Kehittämistyö yllä mainituissa asioissa jatkuu edelleen. Vuoden 2017 aikana käynnistetään myös arviointineuvoston työn vaikuttavuuden arviointi.

Helsingissä 31.3.2017

Leila Kostiainen
puheenjohtaja

1. Lainsäädännön arviointineuvosto

Lainsäädännön arviointineuvostoa koskeva asetus annettiin joulukuussa 2015. Arviointineuvoston tehtävä on toteuttaa riippumatonta ja itsenäistä lainsäädännön vaikutusarviointien arviointia. Hallinnollisesti neuvosto toimii valtioneuvoston kanslian yhteydessä ja sen kaksi sihteerä ja pysyvä asiantuntija ovat valtioneuvoston kanslian virkamiehiä.

Arviointineuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1735/2015)¹ mukaisesti lainsäädännön arviointineuvoston tehtäviä ovat:

1. Antaa lausuntoja vaikutusarvioinneista, jotka ovat luonnoksissa hallituksen esityksiksi
2. Antaa lausuntoja myös muiden säädösluonnosten vaikutusarvioinneista
3. Tehdä aloitteita lainvalmistelun laadun, erityisesti vaikutusarviointien laadun ja arviointitoiminnan, parantamiseksi
4. Arvioida, ovatko lainsäädännön vaikutukset toteutuneet arvioidusti
5. Seurata vaikutusarviointien laadun kehitystä ja arvioi toimintansa vaikuttavuutta
6. Antaa vuosittain katsauksen toiminnastaan valtioneuvoston kanslialle.

Arviointineuvostossa on puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa sekä enintään kuusi muuta jäsentä. Valtioneuvosto määrää neuvoston puheenjohtajan ja muut jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Neuvostossa on oltava asiantuntemusta lainvalmistelusta ja riittävä asiantuntemus eri vaikutusalueiden tarkasteluun. Neuvosto valitsee jäsenistään itselleen kaksi varapuheenjohtajaa. Valtioneuvoston kanslia nimittää neuvoston sihteerit ja mahdolliset pysyvät asiantuntijat. Neuvostolla on kaksi kokopäivätoimista sihteerä, ja heidät on sijoitettu valtioneuvoston kanslian istuntoyksikköön.

Valtioneuvoston yleisistunto nimitti lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtajan ja jäsenet ensimmäiselle toimikaudelle 15.4.2016–14.4.2019, ja neuvosto aloitti toimintansa huhtikuussa 2016. Neuvoston ensimmäisenä puheenjohtajana toimi 31.12.2016 saakka oikeustieteen tohtori, dosentti Kalle Määttä. Joulukuussa 2016 yleisistunto muutti neuvoston kokoonpanoa; vuoden 2017 alusta lukien puheenjohtaja on oikeustieteen kandidaatti Leila Kostiainen ja Määttä jatkaa jäsenenä. Varapuheenjohtajina toimivat varatoimitusjohtaja Leena Linnainmaa ja professori Jyrki Tala. Muut jäsenet ovat vanhempi neuvonantaja Bo Harald, professori Ari Hyytinen, professori Eva Liljebloom, professori Tuula Linna ja oikeustieteen kandidaatti Rauno Vanhanen. Valtioneuvoston kanslian neuvostoon nimittämä pysyvä asiantuntija on hallitusneuvos Arno Liukko. Neuvoston sihtereinä ovat Antti Moisio ja Meri Virolainen.

---

¹ Asetus tuli voimaan 1.2.2016.

2. Toiminta

2.1. Lausunnot

Arviointineuvoston keskeinen tehtävä on antaa lausuntoja hallituksen esitysluonnoksista. Valtioneuvoston kanslia asetti neuvostolle tulostavoitteeksi ottaa käsiteltäväksi vähintään 20 hallituksen esitystä vuonna 2016. Vuonna 2017 tulostavoite on 35 hallituksen esitysluonnosta.

Vuoden 2016 aikana lainsäädännön arviointineuvosto otti käsiteltäväksi yhteensä 21 hallituksen esitysluonnosta, ja vuoden 2016 loppuun mennessä valmistui 12 lausuntoa². Lisäksi arviointineuvosto käsitteli³ vuoden 2016 aikana alustavasti yhdeksän hallituksen esitysluonnosta. Näistä yhdeksästä hallituksen esitysluonnoksesta ei kuitenkaan ehditty vuoden 2016 aikana saamaan ministeriöstä muokattua esitysluonnosta, tai ne saatiin aivan joulukuun lopulla, jolloin lausunnot siirtyivät vuoden 2017 puolelle.

Neuvosto valitsee itsenäisesti arvioitavat hallituksen esitysluonnokset. Valinnassa hyödynnetään muun muassa hallituksen lainsäädäntösuunnitelmia ja kansliapäällikkökokouksen esittämiä lainsäädäntöhankkeita. Valinnassa painotetaan taloudellista ja yhteiskunnallista merkittävyyttä, mutta tavoitteena on myös ministeriökattavuus ja se, että lausuntoja annettaisiin laajuudeltaan erikokoisista hallituksen esitysluonnoksista.

Hallituksen esitykset toimitetaan suomenkielisinä versioina valtioneuvoston kansliaan siinä vaiheessa, kun esitys lähtee lausunnonle. Samalla ilmoitetaan vastuuvastavalmistelijä ja ajankohta, jolloin esityksen lausuntoaika alkaa ja päättyy, sekä ajankohta, jolloin esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle.

Kun lainsäädännön arviointineuvosto ottaa hallituksen esityksen käsiteltäväkseen, siitä ilmoitetaan viipymättä asianomaiselle ministeriölle, jota pyydetään toimittamaan mahdollisimman valmis hallituksen esitysluonnos neuvostolle. Arvioitavaksi annettava hallituksen esitysluonnos sekä siihen saadut lausunnot ja lausuntoyhteenveto toimitetaan valtioneuvoston kanslian kirjaamoon (kirjaamo@vnk.fi). Neuvoston työlle varattava noin neljän viikon käsittelyaika alkaa, kun hallituksen esitysluonnos on saapunut kirjaamoon. Lausunto julkaistetaan, kun se on hyväksytty ja allekirjoitettu.

Arviointineuvoston arviointityö ajoittuu lainvalmisteluprosessin loppuvaiheeseen, eikä neuvosto osallistu valmistelutyöhön. Arviointineuvosto ei ota kantaa esitysluonnosten perustuslainmukaisuuteen. Perustuslain noudattamista arvioivat Suomessa muut elimet.

Arviointineuvoston vuoden 2016 aikana valmistellut lausunnot kohdistuivat seitsemän eri ministeriön valmistelemiin esitysluonnoksiin. Arvioitujen esitysluonnosten joukossa oli sekä laajoja että suppeampia esitysluonnoksia. Lausuntojen mediaanikäsitteleyaika neuvostossa oli selvästi alle kaksi viikkoa (viisi työpäivää mikäli loma-aikaa ei huomioida) (Taulukko 1). Toimintansa

---

² Vuonna 2016 valmistui yhteensä 12 lausuntoa, joista perustuloa koskevaa lausuntoa ei julkaistu johtuen siitä, että valmistelevalle ministeriölle ei esityksen eduskuntaan ennen kuin lausunto ehdittiin julkistaa.

³ Käsitteley tarkoittaa, että sihteeristö on neuvoston kokouksessa esitellyt neuvostolle hallituksen esityksen sisällön sekä alustavia havaintoja ja lausunnoissa esiin nostettavia asioita, ja neuvosto on kommentoinut niitä ja antanut evästyksiä lausunnon valmistelua varten.

alkuvaiheessa arviointineuvosto keskittyi hallituksen esitysluonnosten taloudellisten vaikutusten arviointeihin, mutta se arvioi myös muita vaikutusalueita koskevia arvioita.

Taulukko 1 Yhteenveto vuoden 2016 aikana annetuista lausunnoista

HE-luonnos	Valmisteleva ministeriö	Lausunto hyväksytty, pvm	Muutettu HE-luonnos saatu, pvm	Lausunnon käsittelyaika arviointineuvostossa siitä, kun muutettu esitysluonnos on saatu, työpäiviä	HE annettu eduskunnalle	Aika lausunnon antamiseen, kalenteripv.	HE:n tyyppi** (Laaja = yli 20 pykälää; suppea = 1-20 pykälää)	HE-luonnoksen sivumäärä
1 Liikennekaaresta	LVM	17.6.2016	13.6.2016	4	22.9.2016	97	Laaja	195
2 Tuloverolain muuttamisesta (metsälahjavähennys)	VM	12.8.2016	1.7.2016	30	23.9.2016	42	Suppea	32
3 Työttömyysturvaesityksestä*	TEM	22.8.2016	23.6.2016	41	20.10.2016	59	Suppea	55
4 Rahanpesuesityksestä	VM	2.9.2016	3.7.2016	45	3.11.2016	62	Laaja	286
5 Perusopetusesityksestä	OKM	12.9.2016	30.8.2016	9	6.10.2016	24	Suppea	34
6 Yrittävävähennysesityksestä	VM	12.9.2016	6.9.2016	4	6.10.2016	24	Suppea	18
7 Lääkekorvauslakiesityksestä*	STM	15.9.2016	25.8.2016	15	6.10.2016	21	Laaja	62
8 Terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltoesityksestä	STM	23.9.2016	16.9.2016	5	27.10.2016	34	Suppea	97
9 Maankäyttö- ja rakennuslakiesityksestä	YM	14.10.2016	10.10.2016	4	24.11.2016	41	Laaja	47
10 Valtion yhtiöomistuksesta	VNK	20.10.2016	13.10.2016	5	10.11.2016	21	Suppea	18
11 Ympäristönsuojelulakiesityksestä	YM	22.12.2016	13.12.2016	7	Ei annettu vielä		Suppea	75

* Ministeriö ei toimittanut muutettua esitysluonnosta arviointineuvostolle, joten lausunto on annettu lausunnotkierroksella olleesta esitysluonnoksesta
 ** Luokittelu kuten syysistuntokauden 2016 HE-luettelossa

Merkittävä osa arvioiduista hallituksen esitysluonnoksista on ollut varsin puutteellisia vaikutusten arviointien osalta. Joukossa on kuitenkin ollut yksittäisiä esitysluonnoksia, joiden vaikutusten arvioinnit ovat olleet kohtalaisen hyviä. Kuva 1 esittää yleisimmät lausunnoissa esiin nostetut kehittämiskohteet.

Kuva 1 Yleisimmät puutteet hallituksen esitysluonnosten vaikutusten arvioinnissa (esiintymisprosentti arviointineuvoston lausunnoissa, n=11)

Eräs usein toistuva puute esitysluonnosten vaikutusarvioissa liittyy vaikutusten määrälliseen arviointiin. Vaikutusarvioita esitetään usein ainoastaan laadullisesti, jolloin olennaisimmat kustannukset ja hyödyt jäävät epäselviksi, eikä esitysluonnoksesta useinkaan selviä ylittävätkö lain hyödyt siitä aiheutuvat kustannukset. Yhteenvedoja taloudellisista vaikutuksista ei juurikaan tehdä. Silloinkin, kun vaikutuksia arvioidaan määrällisesti, arvioihin liittyvää epävarmuutta ei useinkaan kuvata. Tutkimustuloksia, selvityksiä ja kansainvälisiä kokemuksia hyödynnetään liian vähän, ja viittaukset käytettyihin tietolähteisiin ovat usein puutteellisia.

Merkittävä puute useissa hallituksen esitysluonnoksissa on ollut, että valittuja toimenpiteitä ei perustella eikä vaikutuksia arvioida vaihtoehtoisten toteuttamistapojen avulla. Esitysluonnoksissa tulisi vaihtoehtojen vertailun avulla kyetä osoittamaan, miksi juuri esitettävät toimenpiteet olisivat paras tapa saavuttaa asetetut tavoitteet.

Osa esitysluonnosten puutteista olisi korjattavissa esimerkiksi noudattamalla paremmin oikeusministeriössä valmisteltua ja vuonna 2007 hyväksyttyä valtioneuvoston periaatepäätöstä säädösehdotusten vaikutusten arvioinnista. Toisaalta kustannusten ja hyötyjen arvioinnissa tarvitaan usein taloudellista erityisosaamista, jota ministeriöissä ei nähtävästi aina ole riittävässä määrin käytettävissä. Tällöin ministeriön tulisi hankkia arviointiin ulkopuolista tukea esimerkiksi taloudellisista tutkimuslaitoksista tai yliopistoista. Tuki voi olla laajempaa analyysityötä tai suppeampaa keskustelua.

2.2. Kokoukset

Lainsäädännön arviointineuvosto piti vuonna 2016 yhteensä 12 kokousta (29.4, 13.5, 20.5, 3.6, 17.6, 10.8, 2.9, 23.9, 14.10, 4.11, 25.11 ja 16.12). Neuvoston jäsenten osallistumisaste kokouksissa oli 85 %. Lisäksi neuvosto on pitänyt joitakin kokouksia kirjallisessa menettelyssä, joissa on hyväksytty aiemmin käsiteltyjä lausuntoja.

Arviointineuvoston kokouksissa vieraili useita asiantuntijoita vuonna 2016:

- Jyväskylän yliopiston taloustieteen professori Roope Uusitalo esitteli talouspolitiikan arviointineuvoston työtä (20.5.2016)
- Kansliapäällikkö Asko Välimaa ja lainvalmisteluosaston osastopäällikkö Sami Manninen oikeusministeriöstä esittelivät kansliapäälliköiden ja oikeusministeriön näkökohtia arviointineuvoston työhön liittyen (3.6.2016)
- Liikennekaarta valmistelleet liikenne- ja viestintäministeriön virkamiehet Susanna Metsälampi, Iida Huhtanen, Kirsi Miettinen, Joel Karjalainen ja Maija Ahokas esittelivät liikennekaarta koskevan hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia (3.6.2016)
- Valtiosihteeri Jari Partanen esitteli säädösten sujuvoittamistyötä (17.6.2016)
- Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee esitteli SOTE-uudistuksen nykyvaihetta (23.9.2016)
- Hallitusneuvos Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä esitteli sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistusta (25.11.2016)
- Alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti sosiaali- ja terveysministeriöstä esitteli SOTE-uudistusta (25.11.2016).
- Professori Matti Liski ja projektipäällikkö Oskari Nokso-Koivisto Aalto-yliopistosta esittelivät SOTE-uudistukseen liittyvää muistiotia (16.12.2016).

2.3. Viestintä ja medianäkyvyys

Arviointineuvoston lausunnot ovat julkisia, ja ne löytyvät valtioneuvoston kanslian internetsivuilta (vnk.fi/arviointineuvosto). Lausuntojen julkaisun yhteydessä on julkaistu uutinen tai tiedote lausunnosta. Lisäksi julkaistuja lausunnoista on informoitu Twitterissä. Internetsivuilla on lisäksi listaus jo arvioitavaksi valituista hallituksen esitysluonnoksista.

Arviointineuvoston lausuntoja on käsitelty runsaasti mediassa. Arviointineuvoston puheenjohtajat ovat antaneet lukuisia haastatteluita eri medioille arviointineuvoston lausunnoista sekä neuvoston työstä.

2.4. Kansainväliset yhteydet

Arviointineuvosto liittyi eurooppalaisten sisarelinten muodostaman verkoston katto-organisaatioon RegWatchEuropeen heti toiminnan alussa kesällä 2016. Arviointineuvoston puheenjohtajisto sekä sihteeristö ovat osallistuneet säännöllisesti RegWatchEuropen toimintaan ja kokouksiin. Neuvoston varapuheenjohtaja ja pysyvä asiantuntija osallistuivat RegWatchEuropen johtokunnan jäsenten tapaamiseen Berliinissä 21. syyskuuta 2016. Neuvoston varapuheenjohtaja osallistui myös RegWatchEuropen sekä Euroopan komission Regulatory Scrutinity Boardin tapaamiseen 28. marraskuuta 2016 Brysselissä.

Arviointineuvoston sihteeristö osallistui sihteeristötason kokouksiin 30.5.2016 sekä 14.9.2016 Haagissa. Lisäksi arviointineuvoston sihteeristön edustaja ja neuvoston pysyvä asiantuntija tekivät vierailun 29. kesäkuussa 2016 Tukholmaan, jossa Regelrådet isännöi Ruotsin, Suomen ja Norjan arviointineuvoston yhteistä keskustelutilaisuutta.

Arviointineuvostolla on kiinteät suhteet RegWatchEuropeen sekä Regulatory Scrutinity Boardiin. Yhteistyö muiden eurooppalaisten neuvostojen kanssa on hyödyttänyt arviointineuvostoa.

2.5. Muu asiantuntijatoiminta

Arviointineuvosto on ollut tiiviissä vuorovaikutuksessa valtionhallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa koko toiminnan aloitusvuonna 2016. Neuvoston puheenjohtaja on tavannut ministereitä, ministeriöiden virkamiesjohtoa, eduskunnan valiokuntia sekä etujärjestöjen edustajia. Lisäksi sihteeristö on esitellyt neuvoston toimintaa lähinnä ministeriöissä.

Arviointineuvoston puheenjohtajan tapaamiset vuonna 2016:

- Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (paikalla koko arviointineuvosto) (22.4.2016)
- Valtiosihteeri Jari Partanen (3.5.2016)
- Kansliapäällikkökokous (16.5.2016)
- Eduskunta, lakivaliokunta (24.5.2016)
- Eduskunta, lakivaliokunta (7.6.2016)
- Kansliapäällikkökokous (3.6.2016)
- Tapaaminen ministeri Bernerin kanssa (7.7.2016)

- Hallituksen strategiaistunto, yksi yhdestä -periaatteen esittely hallitukselle (22.8.2016)
- Valtiosihteeri Jari Partanen (26.8.2016)
- Säädösten sujuvoittamisen toimeenpanoryhmä (30.8.2016)
- Oikeusministeriö, kuulemisasioiden asiantuntijaryhmä (13.9.2016)
- Valtioneuvoston yhdistämistä ja komiteatyön uudistamista koskeva työryhmä (27.9.2016)
- Valtionvarainministeriön säädösvalmisteluverkoston kokous (11.10.2016)
- Finanssialan keskusliitto, Piia-Noora Kauppi (11.10.2016)
- Ympäristöministeriö (27.10.2016)
- Oikeuskanslerinvirasto (7.11.2016)
- Keskustelu professori Jukka Pekkarisen kanssa arviointitoiminnan kehittämisestä (9.11.2016)
- Valtiosihteeri Jari Partanen, keskustelua yksi yhdestä –periaatteesta (11.11.2016)
- Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien edustajien tapaaminen norminpurusta (16.11.2016)
- Oikeusministeriö, HELO-työryhmän kuuleminen (23.11.2016)
- Korkeimpien oikeuksien tuomariyhdistys (24.11.2016)

Arviointineuvoston sihteeristö sekä neuvoston puheenjohtaja ovat osallistuneet säännöllisesti säädösten sujuvoittamisryhmän kokouksiin, joita johtaa valtiosihteeri Jari Partanen. Arviointineuvoston sihteeristö on lisäksi osallistunut mm. seuraaviin tilaisuuksiin:

- Valtioneuvoston kanslia, arviointineuvoston työn esittely politiikka-analyysiyksikön päällikkö Taina Kulmalalle (3.5.20216)
- Lapsiasiainneuvottelukunnan kokous, arviointineuvoston työn esittely (18.5.2016)
- Liikenne- ja viestintäministeriö, valtiosihteeri Jari Partanen, keskustelu (24.8.2016)
- Lainvalmistelun yhteistyöryhmän kokous, arviointineuvoston työn esittely (1.6.2016)
- Valtiovarainministeriö, arviointineuvoston työn esittely rakenneryhmälle (22.6.2016)
- Valtioneuvoston kanslia, arviointineuvoston työn esittely strategiasihteeristölle (23.8.2016)
- Ympäristöministeriö, arviointineuvoston työn esittely lainsäädännön ohjausryhmälle (8.9.2016)
- Valtioneuvoston kanslia, arviointineuvoston työn esittely kanslian hallintoyksikön johtoryhmälle (27.9.2016)
- Valtiovarainministeriön säädösvalmisteluverkoston kokous (11.10.2016)
- Kuntien takauskeskuksen seminaari, lainsäädännön arviointineuvoston työn esittely (3.11.2016)
- Valtionhallinnon tarkastajat ry virastovierailu valtioneuvoston kansliassa, arviointineuvoston työn esittely (24.11.2016)
- Työ- ja elinkeinoministeriö, säädösvalmistelun aamukahvitilaisuus, arviointineuvoston työn esittely (25.11.2016)
- HAUS, Valtio-Jova –kurssi, lainsäädännön arviointineuvoston työn esittely (15.12.2016)
- Muut tapaamiset

Arviointineuvosto on edustettuna oikeusministeriön työryhmässä, joka valmistelee uudet ohjeet hallituksen esityksen laatimiseksi (HELO-työryhmä). Työryhmän toimikausi alkoi 1.10.2016 ja se päättyy 31.12.2017.

2.6. Talous

Lainsäädännön vaikutusarviointia varten valtion vuoden 2016 talousarvioesityksessä oli ensimmäistä kertaa valtioneuvoston kanslian määrärahalisäys 250 000 euroa. Määrärahalisäys on myös tulevien vuosien budjettikehyksissä. Arviointineuvostosta johtuvat menot ovat suurimmaksi osaksi neuvoston sihteeristön palkkamenoja, minkä lisäksi määrärahaa käytetään neuvoston palkkiomenoihin sekä muihin toiminnasta aiheutuneisiin juokseviin kuluihin, kuten kansainväliseen yhteistyöhön liittyviin matkakuluihin.

3. Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus

Lainsäädännön arviointineuvoston työ käynnistyi suunnitellusti keväällä 2016. Vuoden 2016 aikana arviointineuvosto otti käsiteltäväksi 21 hallituksen esitysluonnosta ja antoi 12 lausuntoa. Toiminta on saanut näkyvyyttä julkisuudessa, ja se on tullut tunnetuksi valtioneuvostossa. Myös eduskunnassa arviointineuvosto on saanut myönteisen vastaanoton. Arviointineuvoston saama palaute lausunnoista eri tahoilta on ollut pääosin myönteistä.

Arviointineuvoston tekemän seurannan perusteella arviointineuvoston lausuntojen huomioon ottamisessa on esitysluonnosten välillä eroja, mutta karkean arvion perusteella lausunnoissa esitetyistä parannusehdotuksista olisi otettu huomioon vajaa kaksi kolmasosaa. Ministeriöiden käyttämä aika arviointineuvoston lausuntojen antamisesta lopullisen hallituksen esityksen antamiseen on vaihdellut kolmesta viikosta neljääntoista viikkoon, mikä kertoo siitä, että ministeriöillä ei ole ollut merkittävästi aikaa muokata esitysluonnoksia. Keinänen⁴ tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että hallituksen esityksissä tuodaan melko huonosti esille se, kuinka arviointineuvoston lausunto on huomioitu hallituksen esitystä viimeisteltäessä.

Tärkeä kysymys on myös, mikä vaikutus arviointineuvoston lausunnoilla on ollut vielä valmisteilla oleviin hallituksen esitysluonnoksiin. Tätä epäsuoraa vaikutusta olisi mahdollista ainakin jossain määrin arvioida erillistutkimuksen avulla.

Neuvoston puheenjohtajat, jäsenet ja sihteeristö ovat aktiivisesti osallistuneet ministeriöiden järjestämiin seminaareihin, keskusteluihin ja työryhmiin, joiden tavoitteena on parantaa hallituksen esitysten vaikutusarviontien laatua ja yleisemmin lainvalmistelukulttuuria.

Arviointineuvosto tulee jatkossa seuraamaan ja arvioimaan toimintansa vaikuttavuutta ja raportoi havainnoistaan vuosittain julkaistavassa katsauksessa. Vaikuttavuuden seurannassa on kaksi keskeistä näkökulmaa: vaikutus arviointineuvoston arvioimiin esitysluonnoksiin ja vaikutus lainvalmistelun laatuun yleisesti. Yksittäisten hallituksen esitysten tasolla tullaan jatkossa systemaattisesti tarkastelemaan sitä, onko hallituksen esitysluonnosten vaikutusarvioiden tietosisältö muuttunut lausunnossa esitettyjen näkökohtien mukaisesti. Tällöin tarkistettavia asioita ovat muun muassa, vastaako esitysluonnoksen sisältö paremmin oikeusministeriön vaikutusarvio-ohjetta, sisältääkö esitys riittävästi kvantitatiivisia arvioita, perustellaanko esitettäviä toimenpiteitä vaihtoehtojen avulla ja ovatko eri esitysluonnosten vaikutusarvio-osiot riittävän yhdenmukaisia.

Yleisemmällä tasolla toteutettavassa vaikuttavuuden seurannassa on tärkeää seurata, onko lainsäädännön arviointineuvoston toiminta vaikuttanut yleisesti lainvalmisteluprosessien kulkuun ja toimintatapoihin. Tähän liittyviä näkökohtia ovat esimerkiksi, i) tehdäänkö parempilaatuisia vaikutusarvioiteja kuin aiemmin, ii) ohjaako vaikutusten arviointi riittävän varhain ja vahvasti lainvalmistelua, iii) onko vaikutusten arviointi parantanut sidosryhmien ja muiden ulkopuolisten osallistumismahdollisuuksia lainvalmisteluun tarjoamalla niiden käyttöön tietoa, jota nämä eivät voisi omatoimisesti hankkia, iv) onko vaikutusarvioinnissa törmätty tiedon/osaamiseen puutteisiin ja onko vaikutusarviossa tämän johdosta hyödynnetty ulkopuolista asiantuntemusta

---

⁴ Keinänen Anssi ja Halonen Miia (2017): Mikä vaivaa vaikutusten arviointia? – Vaikutusten arvioinnin puutteet lainsäädännön arviointineuvoston havaitsemana ja lausuntojen huomioiminen hallituksen esityksissä. Edilex 2017/4, www.edilex.fi/artikkelit/17378

(tutkimuslaitoksia, yksittäisiä asiantuntijoita), v) onko panostaminen vaikutusarviointiin lisännyt lainvalmisteluun tarvittavaa aikaa tai sen kustannuksia.

On tietenkin selvää, että arviointineuvoston tekemä lainvalmistelun laadun seuranta ei yksin riitä, vaan tarvitaan myös muiden tahojen kuten ministeriöiden, muiden asiantuntijoiden ja tutkimusyhteisön sekä eduskunnan jatkuvaa lainsäädännön laadun arviointia ja kehittämistä. Valtioneuvostossa on meneillään muun muassa kaksi lainvalmistelun kehittämiseen linkittyvää hanketta: hallituksen esitysten laatimisohjeiden uudistaminen sekä taloudellisten vaikutusten arvioinnin parantamista koskeva hanke, johon on osallistumassa esimerkiksi tutkimuslaitoksia. Nämä ovat askeleita oikeaan suuntaan.